

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΕ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΑ και ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Με βάση τα αλληπάλληλα σχέδια προετοιμασίας για την Πανδημία από τον κορωνοϊό SARS CoV 2 του Υπουργείου Υγείας και του ΕΟΔΥ, η επιδημιολογική επιτήρηση συμβάλλει στην παρακολούθηση της ζήτησης υπηρεσιών υγείας και στην αξιολόγηση της πορείας των λαμβανόμενων μέτρων.

Ο Οδοντιατρικός Κλάδος εναρμονίζεται αμέσως με τα Εθνικά και Διεθνή πρωτόκολλα και απαιτήσεις που διέπουν την ασφαλή παροχή Υπηρεσιών Υγείας, τόσο για τους ασθενείς όσο και για τους Οδοντιάτρους αλλά και για το προσωπικό των Οδοντιατρείων.

Για το λόγο αυτό η ΕΟΟ προχωρεί στην έκδοση της πέμπτης επάλληλης σειράς κατευθυντήριων Οδηγιών, προς τους Οδοντιάτρους που λειτουργούν στην επικράτεια, που αποσκοπεί στον έλεγχο της διασποράς της Λοίμωξης και παράλληλα την αντιμετώπιση των πάσης φύσης οδοντιατρικών περιστατικών.

Με βάση την πορεία του φαινομένου, που από τον Ιούλιο του 2021 παρουσιάζει ανοδική πορεία και αυξημένο αριθμό επιβεβαιωμένων κρουσμάτων, ιδιαίτερα δε της μετάλλαξης D κρίθηκε απαραίτητη η έκδοση νεότερων οδηγιών, που στοχεύουν στη χάραξη ενός ρεαλιστικού περιγράμματος ενεργειών και δράσεων για και τα Οδοντιατρεία μπορούν να προσφέρουν ολόκληρο το φάσμα των υπηρεσιών που προβλέπονται από την Οδοντιατρική περιπτωσιολογία.

ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΟ

Προτείνεται οι συνεντεύξεις / ραντεβου να είναι τουλάχιστον ανά μία ώρα, η αυστηρή τήρηση του οποίου θα πρέπει να επισημαίνεται στους ασθενείς.

Όταν θα κλείνουμε ραντεβού τηλεφωνικά ο γιατρός είτε η βοηθός πρέπει να κάνουν τις εξής ερωτήσεις: «Εξαιτίας της κατάστασης λόγω κορωνοϊού, θα ήθελα να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις:»

- 1) Έχετε εμβολιασθεί κατά του κορωνοϊού, με τη μία ή τις δύο δόσεις και πότε .
- 2) Έχετε κάνει πρόσφατα ΜΟΡΙΑΚΗ εξέταση (PCR) ή Rapid Test για τον SARS CoV 2 και εάν ναι ποιο ήταν το αποτέλεσμα;
- 3) Έχετε χαρακτηριστεί ύποπτο περιστατικό λόγω στενής επαφής με θετικό κρούσμα COVID 19;

- 4) Βρίσκεστε η ήταν η οικογένεια σας σε καραντίνα και εάν ναι πρίν πόσο χρονικό διάστημα.
- 5) Έχετε τις τελευταίες τρεις ημέρες κάποιο από τα παρακάτω συμπτώματα :Βήχα ή πυρετό ή πονοκέφαλο ή φαρυγγαλγία, γαστρεντερικές διαταραχές ή απώλεια γεύσης και οσμής?

Εάν απαντηθεί ΝΑΙ σε κάποιες από τις παραπάνω ερωτήσεις, τότε μετακινούμε το ραντεβού για μετά από δύο εβδομάδες ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ.

Κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής λήψης ερωτηματολογίου και εφόσον αναφερθούν ασαφή στοιχεία, η Γραμματεία θα μπορούσε να ζητήσει τη δυνατότητα να πραγματοποιησης rapid test η self-test πριν την άφιξη των ασθενών στο Οδοντιατρείο εάν κάποιο άτομο από το περιβάλλον του παρουσιάζει ύποπτα συμπτώματα.

Είναι πολύ βασικό να τονίζουμε στους ασθενείς μας, ότι για την ασφάλεια τους θα πρέπει να προσέρχονται στο ιατρείο μας, φέροντας απαραίτητα μάσκα και κατά προτίμηση χωρίς συνοδό, με εξαίρεση μόνο αν αυτό κρίνεται απολύτως απαραίτητο (κυρίως για μικρά παιδιά ή ηλικιωμένους και άτομα με προβλήματα γενικής υγείας) και ο συνοδός θα πρέπει να είναι **ΜΟΝΟ** ένας (1).

Επιπρόσθετα είναι υποχρεωτικό να συνεχίζουν να φοράνε μάσκα,όταν θα εισέρχονται στο χώρο αναμονής και να απολυμαίνουν τα χέρια τους με απολυμαντικό υγρό που θα έχουμε στη διάθεση τους, κατά την είσοδο τους στο ιατρείο. Τη μάσκα θα την αφαιρούν ΜΟΝΟΝ όταν θα μπαίνουν στο χώρο θεραπείας.

Εάν δεν έχουν μάσκα ή αυτή έχει επιμολυνθεί (πχ.λόγω πτώσης στο πάτωμα),θα την αντικαθιστούμε εμείς με μάσκα μιας χειρουργικής χρήσης.

ΑΦΙΞΗ ΣΤΟ ΙΑΤΡΕΙΟ ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΝΗ

Ο χαιρετισμός προς τους ασθενείς μας να μην γίνεται με σωματική επαφή.

Η εξώπορτα του ιατρείου να μένει -άν είναι εφικτό- ανοιχτή, έτσι ώστε να μην αγγίζουν τα πόμολα οι ασθενείς μας. Σε αντίθετη περίπτωση προτείνεται η κάλυψη των πόμολων με πλαστικοποιημένο χαρτί ή μεμβράνη ή φύλλα αντιμικροβιακού χαλκού και η συχνή μετά από κάθε επίσκεψη απολύμανση της πόρτας και των πόμολων με κατάλληλο απολυμαντικό διάλυμα αλκοολούχο ή υποχλωριώδους Νατρίου.

Δεν θα πρέπει να υπάρχουν στο χώρο αναμονής περιοδικά, εφημερίδες και ενημερωτικά φυλλάδια και είναι χρήσιμο να αφαιρεθούν μικρά διακοσμητικά είδη που βρίσκονται σε τραπεζάκια και άλλα έπιπλα.

Μηχανές καφέ,αναψυκτικών και νερού πρέπει επίσης ναέχουν απομακρυνθεί

Στο έπιπλο της γραμματείας είναι φρόνιμο να τοποθετηθεί διαχωριστικό (γυαλί ή πλέξιγκλας) έτσι ώστε να προστατεύεται το προσωπικό μας. Όλες οι

επιφάνειες του χώρου αναμονής, με τις οποίες έρχονται σε άμεση επαφή οι ασθενείς μας, πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται συχνά.

Η ασφαλής απόσταση 1,5-2 μέτρα ανάμεσα στους αναμένοντες ασθενείς ή συνοδούς πρέπει να τηρείται, αφαιρώντας ή μετακινώντας καθίσματα στο χώρο αναμονής. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν, να ζητηθεί από τον υπεράριθμο ασθενή μας να αποχωρήσει και πέντε (5) λεπτά πριν το ραντεβού να ενημερωθεί τηλεφωνικά από εμάς.

Τους τυχόν συνοδούς ευγενικά να τους ζητάται να παραμείνουν εκτός ιατρείου. Αν αντιληφθούμε στο ιατρείο μας άτομο με κάποιο ύποπτο σύμπτωμα, θα πρέπει να του ζητηθεί ευγενικά να εγκαταλείψει άμεσα το χώρο μας. Εάν και εφόσον υπάρχει συνοδός θα παραμένει μόνος στο χώρο αναμονής φέροντας μάσκα μέχρι την ολοκλήρωση του περιστατικού. Πρόσφατες δημοσιεύσεις αναφέρουν ότι ο κίνδυνος μετάδοσης του κορωνοϊού σε εσωτερικούς χώρους είναι άθροισμα παραμέτρων εκ των οποίων, οι διαστάσεις των χώρων, το ύψος των οροφών, ο αριθμός των παρευρισκόμενων, οι μεσοαποστάσεις μεταξύ τους και η διάρκεια συγχρωτισμού.

Το προσωπικό της γραμματείας επιβάλλεται να φορά χειρουργική μάσκα. Προστατευτικά γυαλιά και μίας χρήσης σκούφος χειρουργείου είναι προαιρετικά.

Αν η γραμματέας έχει οιοδήποτε είδους συναλλαγή με ασθενή (όπως η τυχόν πληρωμή, παραλαβή ακτινογραφιών, εγγράφων κá) πρέπει να φορέσει μίας χρήσης γάντια, τα οποία και θα πετάξει αμέσως μετά τη συναλλαγή. Επίσης μετά από κάθε επαφή με χρήματα, φακέλους ή δέματα, προτείνεται η το πλύσιμο των χεριών με νερό και σαπούνι και να ακολουθήσει αντισηψία των χεριών με αλκοολούχο διάλυμα τουλάχιστον 70% σε αλκοόλη.

Σε περίπτωση που προβλέπεται η συνεκτίμηση του περιστατικού με τη βοήθεια υφιστάμενων ακτινογραφιών, συστήνεται η ηλεκτρονική αποστολή των σχετικών αρχείων.

Είναι βασικό όλοι οι χώροι να αερίζονται τακτικά και αν είναι δυνατόν με τη δημιουργία ρεύματος (άνοιγμα παραθύρων διαμπερώς) έτσι ώστε να απομακρύνονται αιωρούμενα σωματίδια και παθογόνοι μικροοργανισμοί.

Ο Φυσικός ή Μηχανικός αερισμός των χώρων και ιδιαίτερα του χώρου των επεμβάσεων, συστήνεται ιδιαίτερα, διότι επιτυγχάνει ταχύτερη απομάκρυνση μεγάλου όγκου αέρα και περιορίζει τα ιπτάμενα σταγονίδια και το αερόλυμα.

Για τυχόν ασθενείς που εμφανίζουν σειρά από συμπτώματα συμβατά με το SARS CoV 2 και που χρειάζονται κατεπείγουσα οδοντιατρική περίθαλψη, που δεν μπορεί να αντιρροπηθεί με φαρμακοδοσία, πρέπει να υπάρχει η πρόβλεψη να αντιμετωπισθούν υπό ενισχυμένες συνθήκες προστασίας όπου

συμπεριλαμβάνονται κατάλληλα πρωτοκόλλα και διαδικασίες ατομικής και περιβαλλοντικής προστασίας σε μια συνεδρία.

Οι ασθενείς με **επιβεβαιωμένο SARS CoV 2**, που χρειάζονται επείγουσα οδοντιατρική περίθαλψη θα πρέπει να παραπέμπονται σε καθορισμένη μονάδα οδοντιατρικής περίθαλψης του ΕΣΥ. Αυτές οι εγκαταστάσεις οφείλουν να διαθέτουν ειδικά πρωτόκολλα και εξοπλισμό για αντιμετώπιση ανάλογων περιστατικών και να βρίσκονται εγκατεστημένες σε χώρο με καλό μηχανικό αερισμό.

Ειδικά για τους ηλικιωμένους ασθενείς επιβάλλεται η λήψη επαυξημένων προστατευτικών μέτρων λόγω της μειωμένης αντίστασης που παρουσιάζουν στην νόσο ακόμα και μετρά τον πλήρη εμβολιασμό τους.

ΕΙΔΗ ΑΜΕΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

- Συστήνονται μάσκες FFP2 ή FFP3 ή N95 ή KN95 μάσκα, κατά προτίμηση ΧΩΡΙΣ βαλβίδα εκτόνωσης.
- Μίας χρήσης χειρουργικά γάντια
- Προστατευτικά γυαλιά με μετωπική και πλευρική κάλυψη
- Ασπίδα προστασίας
- Μίας χρήσης χειρουργική μπλούζα αδιάβροχη εσωτερικά και εξωτερικά ή υγροαπωθητική μπλουζα με επικάλυψη ποδιάς από συνθετική ύλη.

- Προτιμάται να χρησιμοποιούνται στο Ιατρείο διαφορετικά παπούτσια από εκείνα των άλλων χώρων κυκλοφορίας η εναλλακτικά να καλύπτονται με ποδονάρια μίας χρήσης.
-
- Μίας χρήσης καλυπτικό κεφαλής όταν βρισκόμαστε στο χώρο θεραπείας και πραγματοποιούνται εργασίες με πιθανή έκλυση αεροζόλ.

- Δεν επιτρέπονται κοσμήματα στα χέρια, όπως και οιοδήποτε είδους βραχιόλια, έτσι ώστε να διευκολύνεται στο μέγιστο στο μέγιστο το πλύσιμο και η απολύμανση την απολύμανση τους.

- Τα κινητά μας τηλέφωνα παραμένουν στο χώρο που αλλάζουμε τα ρούχα ή εάν τα έχουμε στο χώρο της εργασίας, καλύπτονται με μεμβράνη ή απολυμαίνονται συχνά με αλκοολούχα διαλύματα.

- Συστήνεται στους ασθενείς μας να φυλάσσουν το κινητό τους στην τσάντα ή κάποια τσέπη του ρουχισμού τους ή να τους χορηγείται χάρτινο ή πλαστικό σακουλάκι φύλαξης.

- Πριν την έναρξη μίας συνεδρίας, ο ασθενής ξεπλένει το στόμα του με αραιωμένο διάλυμα υπεροξειδίου του υδρογόνου(οξυζενέ) σε αναλογία 1 προς 2 μέρη νερού (1%) για περίπου 30 δευτερόλεπτα για να ελαχιστοποιήσουμε το ιικό φορτίο στη στοματική κοιλότητα. Οι στοματοπλύσεις με διαλύματα που περιέχουν χλωρεξιδίνη δεν είναι αποτελεσματικά για την εξουδετέρωση του SARS COV 2.
- Η Χρήση μάσκας FFP2/3 ενδείκνυται σε περίπτωση οδοντιατρικής πράξης όπου έχουμε πρόκληση αερολύματος και είναι χρήσιμο να επικαλύπτονται με απλή χειρουργική μάσκα.
- Οι μάσκες FFP2 / FFP3 αλλάζονται μετά το πέρας κάθε ημέρας (ο χρόνος επιτρεπόμενης χρήσης τους είναι 8-10 ώρες, εφόσον δεν υγρανθούν).Οι συγκεκριμένες μετά από κάθε ασθενή πρέπει να αφαιρούνται με ασφαλή τρόπο και μετά την ολοκλήρωση κάθε περιστατικού, να εναποτίθενται σε νεφροειδές ή άλλο περιέκτη ή επάνω σε χάρτινη πετσέτα.
- Για όλες τις πράξεις που εκλύεται αερόλυμα είναι επιβεβλημένη η χρήση ατομικής προσωπίδας, που θα καθαρίζεται και απολυμαίνεται με τη χρήση κατάλληλων υλικών.
- Για πράξεις που δεν εκλύεται αερόλυμα (εξέταση, αποτύπωση, χειρουργικές μικροεπεμβάσεις, εξαγωγές) μπορεί να χρησιμοποιείται χειρουργική μάσκα, κάτω από την απαραίτητη προσωπίδα)
- Ελέγχονται κατά το δυνατόν οι εργασίες που μπορεί να προκαλέσουν νέφος «αεροζόλ» με κατάλληλη ρύθμιση του όγκου του εκτοξευόμενου νερού, ενώ η χρήση ελαστικού απομονωτήρα προσφέρει σημαντική προστασία σε περιστατικά που είναι δυνατή η αξιοποίησή του.
- Πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο η χρήση της πολλαπλής υδροαεροσύριγγας.
- Επιβάλλεται η χρησιμοποίηση ισχυρής αναρρόφησης από το προσωπικό του οδοντιατρείου κατά τη διενέργεια των περισσότερων πράξεων.
- Όλες οι χειρολαβές (και τα στόμια των αεροσυρίγγων) οφείλουν να αποστειρώνονται στον αυτόκαυστο κλίβανο, μετά από κάθε ασθενή.
- Υπενθυμίζεται ότι είναι απαραίτητο το σχολαστικό πλύσιμο των χεριών μετά την ολοκλήρωση κάθε περιστατικού και την αφαίρεση των γαντιών
- Σε περίπτωση ενιαίου κλινικού χώρου δεν επιτρέπεται ταυτόχρονη χρήση δύο (2) ή περισσότερων εδρών, εάν η απόσταση μεταξύ τους υπολείπεται των δύο (2) μέτρων. Σε περίπτωση χρήσης συσκευών, που δημιουργούν

αερόλυμα συστήνεται να μην παρευρίσκεται ταυτόχρονα και άλλος ασθενής.

- Όταν αφαιρούμε ακίνητες ορθοδοντικές συσκευές προσπαθούμε για την αποφυγή κατά το δυνατόν δημιουργίας αεροζόλ.
- Μετά από κάθε συνεδρία, απολυμαίνουμε όλες τις επιφάνειες που τυχόν ήρθε σε επαφή ο ασθενής και σε ακτίνα περίπου δυο (2) μέτρων με κατάλληλο απολυμαντικό διάλυμα με βάση πολυαλκοόλες και ενώσεις των αμμωνίου ή υποχλωριώδες Νάτριο. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στην καθαριότητα των αναρροφητικών συστημάτων και του πτυελοδοχείου, ώστε να περιορίζεται η παρουσία του κορωνοϊού στα λύματα του ιατρείου.
- Κατά τον ίδιο τρόπο απολυμαίνονται οι επιφάνειες περιφερικά της έδρας (πάγκοι, ερμάρια, λαβές ντουλαπιών, διακόπτες και ποδοδιακόπτες)
- Όλες οι προσθετικές εργασίες που παραλαμβάνονται για δοκιμή ή εφαρμογή απολυμαίνονται με κατάλληλα αλκοολούχα διαλύματα.
- Όλα τα αποτυπώματα, εκπλύνονται με άφθονο νερό βρύσης και απολυμαίνονται με κατάλληλα απολυμαντικά διαλύματα.
- Επιβάλλεται να είμαστε επαρκώς ενημερωμένοι για το χρόνο δράσης των απολυμαντικών μέσων.
- Η παραλαβή παραγγελιών σε σακούλες ή χαρτοκιβώτια επιβάλλεται να γίνεται φορώντας γάντια ή να ακολουθείται από σχολαστικό πλύσιμο και απολύμανση των χεριών.
- Πληκτρολόγιο και mouse που βρίσκονται στο χώρο του ιατρείου απολυμαίνονται μετά από κάθε ασθενή ή καλύπτονται με μεμβράνες μιας χρήσης.
- Όλα τα χρησιμοποιημένα ειδη (ποτηράκια, σιελαντλίες, αναρροφήσεις, γάντια μάσκες, μπλούζες, κατάλοιπα Self tests κ.λ.π.) τα διαχειριζόμαστε σαν επικίνδυνα υγειονομικά απόβλητα (ΕΥΑ). Η συσκευασία των απορριμμάτων θα γίνει με διπλά γάντια, τα οποία θα απορριφθούν στη συνέχεια σε συγκεκριμένο σάκο χαμηλής διαπερατότητας. Η περίδεση του σάκου διενεργείται φορώντας νέο/καθαρό ζεύγος γάντια, τα οποία θα απορριφθούν στον ειδικό κάδο και ακολουθεί επιμελημένο πλύσιμο των χεριών.
- Επιβάλλεται ο επιμελημένος καθαρισμός της τουαλέτας των ασθενών εφόσον ο/η ασθενής ή άτομο που τον/την συνόδευε έκανε χρήση.
- Ο Καθαρισμός του δαπέδου του ιατρείου πρέπει να γίνεται συχνά, με κατάλληλο απολυμαντικό/καθαριστικό διάλυμα, συμβατό με το δάπεδο.

- Είναι πολύ χρήσιμη η επιτήρηση των καθαριστριών ή συνεργείων καθαρισμού κατά την ημερήσια ή εβδομαδιαία καθαριότητα του Ιατρείου και η χορήγηση σε αυτούς γραπτών οδηγιών με κατανοητή διατύπωση.
- Επιβάλλεται ο συχνός αερισμός των χώρων. Η διάρκεια και η συχνότητα του αερισμού, εάν αυτός γίνεται με φυσικό τρόπο (άνοιγμα παραθύρων) εξαρτάται από τα συχνότητα των συνεντεύξεων, τη διάρκειά τους, το είδος των πράξεων που διενεργήθηκαν και οπωσδήποτε από το μέγεθος των δωματίων. Μετά την αποχώρηση ασθενών, στους οποίους διενεργήθηκε πράξη που παράγει αερόλυμα, πρέπει να μεσολαβεί διάλειμμα ικανού χρόνου κατά το οποίο ο χώρος αερίζεται με φυσικό τρόπο. Εφόσον υπάρχει μηχανική απομάκρυνση του αέρα, πρέπει να είναι είτε συνεχής ή να ενεργοποιείται 6-10 φορές ανά ώρα.
- Εφόσον διατίθενται συσκευές επεξεργασίας του αέρα, πρέπει να ελέγχεται το φάσμα των δυνατοτήτων τους, η παρουσία φίλτρων HEPA και να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές ενδείξεις των μηχανημάτων κατά τη λειτουργία τους.
- Η χρησιμοποίηση κλιματιστικών μηχανημάτων, κατά προτίμηση με εισαγωγή εξωτερικού αέρα, δεν κρίνεται ασφαλής εάν δεν έχουν υποστεί πρόσφατη συντήρηση και σωστό καθαρισμό.
- Ο εμβολιασμός των συναδέλφων και του βοηθητικού προσωπικού συστήνεται ισχυρά καθόσον αποτελεί τη μόνη μέχρι στιγμής τεκμηριωμένη τεχνική περιορισμού της βαρείας νόσησης των υγειονομικών και ελέγχου της διασποράς της λοίμωξης από και προς τους ασθενείς και προβλέπεται ειδική προς τούτο νομοθετική πράξη.

Για τη σύνταξη των συγκεκριμένων οδηγιών χρησιμοποιήθηκαν προγενέστερα κείμενα από τους Κ. Διαμαντόπουλο, Δ. Ηλιόπουλο, Μ. Μιχαήλ, Δ. Παλάσκα, Α. Συγγελάκη, Β. Σταθόπουλο, Μ. Τσαντίδου, Ι. Τζούτζα, Μ. Αντωνιάδου και Χ. Χατζηχαλεπλή και επίκαιρες βιβλιογραφικές πηγές.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Peng, X., Xu, X., Li, Y. et al. Transmission routes of 2019-nCoV and controls in dental practice. *Int J Oral Sci* 12, 9 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41368-020-0075-9>
2. Guidance on preparing workplaces for SARS CoV 2. *Occupational Safety and Health Administration* 3990-20-03 2020 (OSHA).
<https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/08/ma-nosokomeia-odigies-6.pdf>
3. AAO Webinar Covid_19_aao_3_17_2020_handout 4(1).A.A.O. webinar Jackie Dorst 24/03/2020 & 24/04/2020
5. https://www.eoo.gr/files/pdfs/Fylladia/loimoxeis_2017_2.pdf

6. L. Meng, F. Hua, Z. Bian *Coronavirus Disease 2019 (SARS COV 2): Emerging and Future Challenges for Dental and Oral Medicine* Volume: 99 issue: 5, page(s): 481-487.
Crossref DOI link: <https://doi.org/10.1177/0022034520914246>
7. *Preparing the orthodontic practice for Coronavirus* Posted by Alison Werner | Mar 4, 2020 | *Infection Control*
<https://www.orthodonticproductsonline.com/treatment-products/accessories/infection-control/preparing-orthodontic-practice-coronavirus-SARS-CoV-2/>
8. Offeddu V, Yung CF, Low MSF, Tam CC. *Effectiveness of masks and respirators against respiratory infections in healthcare workers: A systematic review and meta-analysis.* *Clin. Infect Dis.* 2017 13;65 (11) 1934-1942
9. Van Doremalen et al *Aerosol and Surface Stability of SARS-CoV-2 as Compared with SARS-CoV-1N* *Engl J Med* 16-04-2020; 382:1564-1567
<https://www.nejm.org/doi/pdf/10.1056/NEJMc2004973?articleTools=true>
10. Sean Wei, Xiang Ong, Yian Kim Tan,; Po Ying Chia, et al . *Air, Surface Environmental, and Personal Protective Equipment Contamination by Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) from a Symptomatic Patient* MBBS1 *JAMA.* Published online March 4, 2020. doi:10.1001/jama.2020.3227
11. Duan SM1, Zhao XS, Wen RF, Huang JJ, Pi GH, Zhang SX, Han J, Bi SL, Ruan L, Dong XP; *Stability of SARS coronavirus in human specimens and environment and its sensitivity to heating and UV irradiation.* *Biomed Environ Sci.* 2003 Sep;16(3):246-55.
12. Hobday, R. A. 2019. *The open-air factor and infection control.* *J. Hosp. Infect.* 103 (1):e23–e24. doi: 10.1016/j.jhin.2019.04.003.
13. ΕΟΔΥ Σχέδιο προετοιμασίας και απόκρισης για επιδημία από το νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2 . Φεβρουάριος 2020
14. www.osha.gov/publications .OSHA 3990. *cdc_covid_19_bookletWORKPLACES.pdf.*
15. Yuan L, Zhi N. et al , *Aerodynamic Characteristics and RNA Concentration of SARS-CoV-2 Aerosol in Wuhan Hospitals during SARS COV 2 Outbreak*
<https://doi.org/10.1101/2020.03.08.982637>
16. *Επικαιροποιημένο Πρωτόκολλο Ενισχυμένης Επαγρύπνησης στο Οδοντιατρείο λόγω SARSCoV 2.* Ε.Ο.Ο., Μάρτιος 2020.
17. ECDC. *Heating, Ventilation and Air conditioning Systems in the context of SARS COV 2,* 22 June, 2020
18. WHO (2020) *Coronavirus Disease (COVID-2019) Situation Reports.* Accessed on the 10th of June 2020 .
19. Verbeek JH, Rajamaki B, Ijaz S, Sauni R, Toomey E, et al. (2020) *Personal protective equipment for preventing highly infectious diseases due to exposure to contaminated body fluids in healthcare staff.* *Cochrane Database Syst Rev* 4: CD011621.
20. Deng SQ, Peng HJ (2020) *Characteristics of and public health responses to the coronavirus disease 2019 outbreak in China.* *J Clin Med* 9: 575. 32.

21. Lee SA, Grinshpun SA, Reponen T (2008) Respiratory performance offered by N95 respirators and surgical masks: human subject evaluation with NaCl aerosol representing bacterial and viral particle size range. *Ann Occup Hyg* 52: 177-185.

22. ECDC Technical report SARS COV 2 infection prevention and control measures for primary care, including general practitioner practices, dental clinics and pharmacy settings: first update, 19 October 2020

23. Antoniadou M., Tzoutzas I., Tzermpos F., Panis V., Maltezou H., Tseroni M. and Madianos P. Infection Control during SARS COV 2 Outbreak in a University Dental School, *J. Oral Hyg. and Health*, 8(4), 2020.

24. Shuk-Ching Wong, Lithia Lai-Ha Yuen, Veronica Wing-Man Chan Jonathan Hon-Kwan Chen, Kelvin Kai-Wang To, Kwok-Yung Yuen, Vincent Chi-Chung Cheng.
Airborne transmission of SARS-CoV-2: what is the implication of hospital infection control?
Accepted Manuscript for *Infection Control & Hospital Epidemiology* as part of the Cambridge Coronavirus Collection. DOI: 10.1017/ice.2021.318

25. Colosi, Lisa M; Barry, Katie E; Kotay, Shireen M; Porter, Michael D; Poulter, Melinda D; Ratliff, Cameron; Simmons, William; Steinberg, Limor I; Wilson, D Derek; Morse, Rena; Zmick, Paul; Mathers, Amy J. Development of Wastewater Pooled Surveillance of Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) from Congregate Living Settings. *Appl Environ Microbiol* ; 87(13): e0043321, 2021 06 11

26. Christopher Holzmann-Littig, Matthias Christoph Braunisch, Peter Kranke Maria Popp, Christian Seeber, Falk Fichtner, Bianca Littig, Javier Carbajo-Lozoy, Christine Allwang, Tamara Frank, Joerg Johannes Meerpohl, Bernhard Haller, and Christoph Schmaderer. COVID-19 Vaccination Acceptance and Hesitancy among Healthcare Workers in Germany. *Vaccines* 2021, 9, 777. <https://doi.org/10.3390/vaccines9070777>

27. Helena Maltezou, Maria Tseroni, Rengina Vorou, Anastasia Koutsolioutsou, Maria Antoniadou, Ioannis Tzoutzas, Vassilios Panis, Fotios Tzermpos, Phoebus Madianos: Preparing dental schools to refunction safely during the COVID-19 pandemic: an infection prevention and control perspective *J Infect Dev Ctries* 2021; 15(1):22-31

28. https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/long-term-effects.html?ACSTrackingID=USCDC_425-DM61305&ACSTrackingLabel=Weekly%20Summary%3A%20COVID-19%20Healthcare%20Quality%20and%20Worker%20Safety%20Information%20%E2%80%93%20July%2019%2C%202021&deliveryName=USCDC_425-DM61305

29. Collier, D.A., Ferreira, I.A.T.M., Kotagiri, P. et al. Age-related immune response heterogeneity to SARS-CoV-2 vaccine BNT162b2. *Nature* (2021). <https://doi.org/10.1038/s41586-021-03739-1>

30. https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/?ACSTrackingID=USCDC_2067-DM61800&ACSTrackingLabel=Families%20with%20Vaccinated%20and%20Unvaccinated%20Members%20%20%7C%20COVID-19&deliveryName=USCDC_2067-DM61800